

УДК 342.9

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Дмитро ШУТЛІВ,
здобувач кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

SUMMARY

The article analyzes the contents of the category “violation of budget legislation” on the budget legislation in countries such as Ukraine, Belarus, Armenia, Uzbekistan, Kazakhstan and the Russian Federation. Based on the analysis stated that “the violation of the budget legislation” and “fiscal offense” is synonymous. Identify common and special features by which the essence of the budget of the offense, to focus attention on the part of this type of offense.

Key words: violation of budget legislation, budget offense, evidence of an offense, composition of fiscal offenses.

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано зміст категорії «порушення бюджетного законодавства» за бюджетним законодавством таких країн, як Україна, Республіка Білорусь, Республіка Вірменія, Республіка Узбекистан, Республіка Казахстан та Російська Федерація. На основі проведеного аналізу констатовано, що «порушення бюджетного законодавства» і «бюджетне правопорушення» є синонімічними. Визначено загальні та спеціальні ознаки, за допомогою яких розкривається сутність бюджетного правопорушення, акцентовано увагу на склад такого виду правопорушення.

Ключові слова: порушення бюджетного законодавства, бюджетне правопорушення, ознаки правопорушення, склад бюджетного правопорушення.

Постановка проблеми. Проблема правового регулювання відносин, пов'язаних з акумулюванням, розподілом (перерозподілом) та використанням бюджетних коштів, у сучасних умовах не втрачає своєї актуальності. Важливою умовою ефективності бюджетної діяльності на державному та місцевому рівнях є обов'язок суб'єктів бюджетних правовідносин нести відповідальність за невиконання (неналежне виконання) законодавчих приписів. Відповідно до положень Бюджетного кодексу України підставою застосування заходів впливу, а також відповідальності за порушення бюджетного законодавства є безпосередньо порушення бюджетного законодавства. Це зумовлює необхідність з'ясування сутності категорії «порушення бюджетного законодавства», виявлення співвідношення з іншими категоріями.

Відтак, **метою статті** є аналіз понять «порушення бюджетного законодавства» та «бюджетне правопорушення», визначення його характерних ознак та складу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України порушення бюджетного законодавства являє собою порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання. Із вказаного поняття констатуємо, що порушення бюджетного законодавства здійснюються в межах бюджетного процесу, на будь-якій його стадії. Видається доцільним коригувати наведене визначення у частині «встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим бюджетним законодавством норм...». Вважаємо доцільним говорити про встановлення таких норм Бюджетним кодексом України або іншим нормативно-правовим актом, який є частиною бюджетного законодавства.

Дещо інакше визначено поняття «порушення бюджетного законодавства» в Республіці Білорусь. Зокрема, невиконання або неналежне виконання вимог, встановлених Бюджетним кодексом Республіки Білорусь та іншими актами бюджетного законодавства щодо складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, а також вимог законо-

давства при отриманні і використанні бюджетних коштів, визнаються порушенням бюджетного законодавства і призводять до застосування до порушника (його правонаступників) примусових заходів за порушення бюджетного законодавства відповідно до цього Кодексу та інших законодавчих актів [5, ст.133]. Із наведеної норми бачимо, що, з одного боку, «сфера» порушень бюджетного законодавства видається ширшою – не лише у ході бюджетного процесу, а й при отриманні і використанні бюджетних коштів. З іншого – отримання й використання бюджетних коштів відбувається також у межах відповідних стадій бюджетного процесу. Окрім того, у вказаному приписі не йдеться про одну із стадій бюджетного процесу – підготовку та розгляд звіту про виконання бюджету.

Відповідно до ст. 244 Бюджетного кодексу Республіки Казахстан [6] особи, винні в порушенні бюджетного законодавства Республіки Казахстан, несуть відповідальність відповідно до законів Республіки Казахстан. Законодавець згадує порушення бюджетного законодавства у наведеній нормі і визначає його як підставу притягнення до відповідальності. У той же час залишається нез'ясованим, що становить собою порушення бюджетного законодавства.

У Законі Республіки Вірменія «Про бюджетну систему Республіки Вірменія» від 25 липня 1997 р. [24] передбачається відповідальність за порушення вимог зазначеного закону (ст. 42), вказується, що «за порушення вимог цього Закону юридичні особи та посадові особи, які здійснюють державні повноваження і повноваження місцевого самоврядування, несуть відповідальність у встановленому законом порядку». В цій ситуації йдеться про відповідальність за порушення вимог закону. Визначення категорії «порушення бюджетного законодавства» немає, взагалі у вказаному законі не приділяється увага деталізації положень, які відображають специфіку бюджетних відносин. На рівні цього акта закріплено лише загальні положення, які стосуються бюджетної системи, бюджетного процесу, зокрема такої його стадії, як виконання, а також бюджетній класифікації в Республіці Вірменія.

Бюджетний кодекс Узбекистан також містить норми, які регулюють порушення бюджетного за-

конодавства. Однак категорія «порушення бюджетного законодавства» у цьому акті не визначається. Так, Глава 28 «Порушення бюджетного законодавства» [2] містить складі бюджетних правопорушень, зокрема йдеться про порушення: а) бюджетної дисципліни; б) кошторисно-штатної дисципліни; в) порядку ведення бюджетного обліку та фінансової звітності; г) порядку надання бюджетних запитів, кошторисів видатків та штатних розкладів на реєстрацію, а також фінансової звітності; д) порядку використання товарів, які надійшли в Республіку Узбекистан як безоплатна допомога (ст. ст. 187–191 Бюджетного кодексу Республіки Узбекистан). При цьому у вказаних статтях деталізуються вказані види правопорушень. Позначимо, що термінологія, яка використовується в бюджетному законодавстві України та Республіки Узбекистан, суттєво відрізняється.

Аналізуючи положення Бюджетного кодексу Російської Федерації, звертаємо увагу на використання іншої категорії – «бюджетне правопорушення». Так, бюджетним порушенням визнається вчинене порушення бюджетного законодавства, інших нормативно-правових актів, що регулюють бюджетні правовідносини, і договорів (угод), на підставі яких надаються кошти з бюджету бюджетної системи Російської Федерації, дія (бездіяльність) фінансового органу, головного розпорядника бюджетних коштів, розпорядника бюджетних коштів, одержувача бюджетних коштів, головного адміністратора доходів бюджету, головного адміністратора джерел фінансування дефіциту бюджету, за вчинення якого передбачено застосування бюджетних заходів примусу [7, п.1 ст. 306]. Таким чином, виходячи зі змісту наведеної норми, можна констатувати, що порушення бюджетного законодавства за своїм змістом є більш вузьким, ніж бюджетне правопорушення, і виокремлюється у складі останнього. Підставою для такого висновку є виокремлення у бюджетному порушенні окрім порушення бюджетного законодавства ще й порушення інших нормативно-правових актів, що регулюють бюджетні правовідносини, і договорів (угод), на підставі яких надаються кошти з бюджету бюджетної системи Російської Федерації.

У зв'язку із цим позначимо деякі суперечливі, на наше переконання, аспекти. Зокрема, зазначимо, що дійсно, виходячи зі змісту ст. 2 Бюджетного кодексу Російської Федерації, договори (угоди), на підставі яких надаються кошти з відповідного бюджету, не належать до бюджетного законодавства. Це зумовлюється і правовою природою договорів, особливостями їх реалізації у публічному праві, проте це не є предметом нашого дослідження. Однак виникає питання, пов'язане із тим, що належить до «інших нормативно-правових актів, які регулюють бюджетні відносини» і не належать до складу бюджетного законодавства. До того ж, навряд чи взагалі можливо говорити про регулювання бюджетних правовідносин актами, які не є бюджетним законодавством. Вважаємо, що норми Бюджетного кодексу Російської Федерації, якими визначено склад бюджетного законодавства та бюджетне порушення, мають бути узгодженими.

Також, на наш погляд, у цій ситуації необхідно акцентувати увагу саме на бюджетному правопорушенні. Це зумовлено, перш за все, розбіжністю у тлумаченні вказаних категорій. Так, термін «порушення» має декілька значень, проте всі вони зводяться до відхилення від чогось [26, с. 297]. «Порушення» – це родові визначення, що характеризує будь-яке діяння, яке порушує норми будь-якого права [20, с. 106]. А вказуючи відповідну галузь (підгалузь) права, ми конкретизуємо ту сферу суспільних відносин, в якій виникають такі правопорушення.

У науковій літературі також не сформовано цілісного та одностайного підходу до з'ясування сутності понять «бюджетне правопорушення» і «порушення бюджетного

конодавства». Деякі науковці пропонують розмежувати вказані категорії [18], а іноді зустрічаються точки зору щодо їх отождолення і використання як синонімічних [14, с. 72; 1, с. 233]. При цьому обґрунтування вказаних позицій є, на наш погляд, дискусійним.

Так, Ю.В. Другова наполягає на розмежуванні понять «порушення бюджетного законодавства» та «бюджетне порушення (правопорушення)», вказуючи на розмежування у Податковому кодексі Російської Федерації категорій «податкове правопорушення» та «порушення податкового законодавства» [13]. Ми вважаємо, що наведене положення взагалі не може вважатися логічною аргументацією. Можливо, у цьому випадку вчена хотіла застосувати аналогію, однак для цього відсутні будь-які підстави. Окрім того, чинне податкове законодавство України використовує поняття «податкові правопорушення», в якому за змістом йдеться про порушення податкового законодавства, що свідчить про отождолення вказаних понять.

Далі у своїх дослідженнях вчена висловлює інші міркування. Зокрема, Ю.В. Другова, розкриваючи особливості бюджетного правопорушення, слушно вказує, що воно становить собою окремий випадок правопорушення взагалі, який має місце у певній сфері суспільних відносин, зокрема бюджетній [13].

Л.В. Міщенко також наголошує на нетотожності вказаних понять. Науковець аргументує обрану позицію тим, що «порушення бюджетного законодавства» є ширшим за обсягом, оскільки включає в себе бюджетні правопорушення, у тому числі злочини, адміністративні та бюджетні проступки тощо, які вчиняються в бюджетній сфері, а також широке коло порушень, що не мають ознак і складу правопорушення [19, с. 195]. З цього приводу позначимо таке. Дійсно, в теорії права зустрічається поділ правопорушень на злочини і проступки за критерієм суспільної небезпечності [25]. У той же час чинне бюджетне законодавство не містить визначення таких категорій, як «бюджетний злочин» та «бюджетний проступок».

Як уже було зазначено, чинне бюджетне законодавство не використовує поняття бюджетного правопорушення. Однак воно існувало у Бюджетному кодексі України від 2001 р., зокрема у ст.116: «бюджетне правопорушення – недотримання учасником бюджетного процесу встановленого цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін чи звіту про виконання бюджету» [4]. За своїм змістовним наповненням бюджетне правопорушення збігається з порушенням бюджетного законодавства.

О.П. Гетманець звертає увагу на рівнозначність досліджуваних категорій і підкреслює, що бюджетні правопорушення стосуються всіх стадій бюджетного процесу, законодавець визначає їх види, заходи впливу та процедури застосування [9, с. 189]. Не розмежує вказані поняття й Т.В. Конохова. При характеристиці підстав застосування заходів примусу за порушення бюджетного законодавства вчена використовує їх як синоніми [16, с. 40].

Власне міркування з цього питання висловлює Н.Я. Якимчук. Учена зазначає, що бюджетне правопорушення є складним правопорушенням, що містить у собі такий елемент, як бюджетний проступок, за вчинення якого настає бюджетно-правова відповідальність [21, с. 609]. На наше переконання, деякі аспекти потребують уточнення. По-перше, йдеться про характеристику бюджетного правопорушення як складного. Автор не розкриває зміст цієї характеристики, тому залишається поза увагою, в чому проявляється така складність. Якщо ж учена спирається на класифікацію правопорушень на прості та складні, то необхідно охарактеризувати, які саме порушення належать до цих груп. По-друге, Н.Я. Якимчук вказує на існу-

вання у складі бюджетного правопорушення бюджетного проступку. Як вбачається, бюджетне правопорушення, за загальним правилом, і є бюджетним проступком, лише в окремих випадках може йтися про злочин (як вид правопорушення, який характеризується підвищеною суспільною небезпечністю, «суворістю» заходів впливу та відповідальності). До того ж, чинне бюджетне законодавство України не використовує термін «проступок».

Е.С. Дмитренко пропонує таке визначення бюджетного правопорушення: «протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність) учасника бюджетного процесу, що призвело до порушення встановленого БК України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України, іншими нормативно-правовими актами порядку складання, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звіту про виконання бюджету» [11, с. 333]. Позитивною видається спроба визначення бюджетного порушення через розкриття його ознак. Проте нам важко погодитись із думкою автора стосовно того, що діяння «призвело до порушення встановленого БК України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України, іншими нормативно-правовими актами порядку складання, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звіту про виконання бюджету». Як убачається, всі стадії бюджетного процесу та порядок їх реалізації регулюються виключно нормами Бюджетного кодексу України.

Розкриває зміст бюджетного правопорушення через притаманні йому характеристики і Я.Р. Дегтяр – це винне, протиправне (порушення бюджетного законодавства) діяння осіб, пов'язане з порядком складання та розгляду проектів бюджетів, затвердження, виконання та контролю за виконанням бюджету, за яке Бюджетним кодексом України встановлена бюджетна відповідальність, що накладається фінансовими органами держави [10, с. 21]. З цього приводу зауважимо, що контроль здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу, а не лише на стадії виконання бюджету. Науковець при характеристиці бюджетного правопорушення використовує категорію «бюджетна відповідальність», проте залишається нез'ясованим, чи Я.Р. Дегтяр ототожнює бюджетну відповідальність з відповідальністю за порушення бюджетного законодавства, чи ні.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок щодо відсутності підстав для розмежування категорій «бюджетне правопорушення» та «порушення бюджетного законодавства», вони є синонімічними.

Видається конструктивним підхід до визначення бюджетного правопорушення, запропонований Л.М. Древал та С.А. Поляковою, як різновиду фінансового правопорушення: це винне, протиправне (полягає у порушенні бюджетного законодавства) діяння (дія або бездіяльність) учасника бюджетних правовідносин та інших осіб, за яке встановлена юридична відповідальність [12, с. 38]. Нам здається, що при розкритті цієї дефініції науковці намагаються виокремити як загальні ознаки (характеризують будь-яке правопорушення), так і спеціальні – відображають специфіку бюджетно-правового регулювання (особливості суб'єктного складу та сфери правового регулювання).

Зазвичай до загальних ознак відносять: 1) протиправність; 2) суспільну шкідливість (небезпечність); 3) виражається у формі дії або бездіяльності; 4) вольовий характер; 5) винність; 6) караність [25; 22]. Розглянемо зміст та прояснимо ці характеристики у бюджетному правопорушенні.

1. *Протиправність* виражається у порушенні приписів нормативно-правових актів, що належать до бюджетного законодавства. Реальна поведінка учасників бюджетних правовідносин є антиподом тій, яка визначена у відповідній нормі. А.М. Касьяненко розглядає протиправність як

юридичну оцінку антисоціального характеру діяння з боку законодавця, що закріплена в нормах фінансового права [15, с. 48–49]. Дійсно, без належного закріплення певних діянь у положеннях нормативно-правового акта визначати їх протиправними неможливо.

2. *Суспільна шкідливість (небезпечність)* – порушення визначеного порядку реалізації бюджетних правовідносин і настання несприятливих наслідків. Зокрема, йдеться про те, що порушення, визначені у ст. 116 Бюджетного кодексу України, наприклад порядку розгляду та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), порушення термінів подання, розгляду і затвердження кошторисів або інших документів; нецільове використання бюджетних коштів та ін. тягнуть за собою реальну можливість заподіяння шкоди тим суспільним відносинам, що регулюються бюджетно-правовими нормами. Така шкода може виявлятися у матеріальних збитках для держави та територіальних громад. Будь-який «збій» у регулюванні бюджетних правовідносин зачіпає інтереси усіх громадян.

3. *Дія або бездіяльність*. Вчинення порушення учасником бюджетного процесу норм стосовно складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання можливе як у формі дії (активної поведінки), так і бездіяльності.

4. *Вольовий характер* також характеризує бюджетне правопорушення. Вчинення правопорушення залежить від волі і свідомості учасників відносин, перебуває під контролем їх волі і свідомості, тобто здійснюється ними усвідомлено і добровільно. У разі, якщо відсутнє вільне волевиявлення, діяння не визнається правопорушенням, навіть якщо воно і мало шкідливі наслідки.

5. *Винність* – негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, містить вину. Відповідно до Кримінального кодексу України вина – психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності [17, ст. 23].

У науці бюджетного права ця ознака є найбільш дискусійною, оскільки може мати місце ситуація, коли правопорушення вчиняються без наявності вини. Так, Я.Р. Дегтяр вказує, що без вини можуть вчинятися такі правопорушення, як несвоєчасне / неповне подання звітності про виконання бюджету [10, с. 20]. У той же час А.М. Касьяненко вказує, що важливою ознакою порушення бюджетного законодавства є винність. Більше того, науковець зазначає, що такі порушення здійснюються виключно у формі умислу [15, с. 47, 49]. Така позиція видається суперечливою, оскільки при вчиненні порушення бюджетного законодавства може мати місце й інша форма вини – необережність.

Проблема визначення винності зумовлена відсутністю у визначенні поняття «порушення бюджетного законодавства» такого елемента, як вина суб'єкта, який вчиняє таке правопорушення. Вина має бути обов'язковою ознакою бюджетного правопорушення. Однак наразі може скластися уява, що законодавцю байдуже, є вина чи ні при здійсненні бюджетних правопорушень. Враховуючи специфічність правового регулювання бюджетних відносин та їх важливість для держави й територіальних громад одночасно, першочерговим завданням є усунення правопорушення, відновлення порушених прав та інтересів. Схожу позицію обстоює С.А. Пономарьов, вказуючи, що бюджетне законодавство не завжди містить вказівку на винність правопорушника. У бюджетному праві має місце як винна, так і «безвинна» відповідальність [23, с.73].

6. *Караність* – діяння визнається правопорушенням у разі, якщо за його скоєння законодавчо передбачена відповідальність. У той же час при розгляді бюджетного правопорушення (порушення бюджетного законодавства) акцен-

туємо увагу, що за їх вчинення передбачається не лише відповідальність, а й можливість застосування заходів впливу [3, ст. 117].

Звертаючи увагу на наявність спеціальних ознак бюджетного правопорушення (порушення бюджетного законодавства), пропонуємо виділяти: 1) сферу суспільних відносин, у якій відбуваються такі правопорушення (бюджетна сфера) – значущість суспільних відносин, які регулюються та охороняються нормами бюджетного права, є беззаперечною. Зумовлено це тим, що бюджетні відносини забезпечують оптимальне функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, сприяють територіальному перерозподілу фінансових ресурсів (грошових коштів), безпосередньо впливають на рівень соціально-економічного розвитку регіонів. Тобто від обсягів грошових коштів, акумульованих у бюджетах, залежить функціонування держави і діяльність всіх її інститутів; 2) особливості суб'єктного складу – порушення бюджетного законодавства може здійснюватись відповідним учасником бюджетного процесу. На кожній із стадій бюджетного процесу такі учасники діють в межах своїх повноважень, при цьому їх склад може відрізнятися. На нашу думку, особливість суб'єктного складу бюджетного правопорушення виявляється у тому, що це може бути як індивідуальний, так і колективний суб'єкт. Зокрема, на першій стадії бюджетного процесу (складання проектів бюджетів) такими суб'єктами виступають: Верховна Рада України, Комітет Верховної Ради України з питань бюджету, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Міністерство фінансів України, Президент України, головні розпорядники бюджетних коштів; на стадії виконання Державного бюджету України – Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба України, Державна фіскальна служба України, розпорядники бюджетних коштів.

А.М. Касьяненко в якості спеціальних ознак порушення бюджетного законодавства також пропонує виокремлювати: а) умисне посягання на встановлений законом порядок використання своїх прав усіма учасниками бюджетного процесу. Стосовно умислу як форми вини ми вже вказували вище, при розгляді такої загальної ознаки, як винність. Щодо посягання на встановлений законом порядок використання прав учасниками бюджетного процесу зазначимо таке. На нашу думку, в цій ситуації: 1) слід говорити про реалізацію прав, а не їх використання; 2) йдеться не лише про реалізацію прав, а й про здійснення повноважень, виконання обов'язків, передбачених відповідними законодавчими приписами; б) об'єктивну необхідність у спеціальному виділенні фінансово-правової охорони цих відносин [15, с. 47, 49]. На наш погляд, ця ознака нерозривно пов'язана зі сферою суспільних відносин, в якій мають місце бюджетні правопорушення, її всеохоплюючим значенням для територіальних громад та держави в цілому.

Далі перейдемо до аналізу складу бюджетного правопорушення. Традиційно у складі правопорушення виділяють чотири елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону. Об'єктом правопорушення є суспільні відносини, які охороняються правом та на які спрямовано посягання суб'єктів правопорушення. З урахуванням цього об'єктом бюджетного правопорушення виступають відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання.

Об'єктивна сторона являє собою сукупність зовнішніх ознак, що характеризують відповідне правопорушення. У теорії держави та права виокремлюють основні та додаткові елементи об'єктивної сторони. До основних вклю-

чається протиправне діяння (дія чи бездіяльність) суб'єкта права; його шкідливі наслідки (спричинений шкідливий результат або погроза його настання); причинно-наслідковий зв'язок між діянням і шкідливим результатом. До додаткових – спосіб вчинення правопорушення, місце і час та ін. [25] Так, об'єктивна сторона бюджетного правопорушення виявляється у вчиненні протиправних дій (або бездіяльності) відповідно до ст. 116 Бюджетного кодексу України.

Суб'єкт правопорушення – особа, яка вчинила правопорушення. При характеристиці суб'єкта правопорушення, зокрема і бюджетного, важливе значення має наявність правосуб'єктності особи, яка складається із правоздатності, дієздатності та деліктоздатності. Вказані елементи є рівнозначними, проте у випадку вчинення правопорушення важливе значення має деліктоздатність – здатність суб'єкта права нести юридичну відповідальність за свої протиправні вчинки.

Суб'єктом бюджетного правопорушення будуть учасники бюджетних правовідносин, зокрема учасники бюджетного процесу. Зазначимо, що коло суб'єктів, які є учасниками бюджетного процесу, є доволі специфічним. Відповідно до ч. 3 ст. 19 Бюджетного кодексу України це органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами).

Суб'єктивна сторона правопорушення виявляється наявністю сукупності ознак, що характеризують психічне ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння і його негативних наслідків, а саме – вина, мотив та мета правопорушення. При цьому сутнісною ознакою при характеристиці суб'єктивної сторони виступає вина. При розгляді рис бюджетного правопорушення, зокрема винності, ми вказували на можливість скоєння порушень бюджетного законодавства як без вини, так і за її наявності. Підтримуючи викладені міркування, О.М. Гейхман вказує на наявність «обмеженого складу», який іноді є достатньою підставою відповідальності [8, с. 76]. Підкреслимо, що ознаки бюджетного правопорушення певним чином збігаються з елементами його складу (наприклад, винність і суб'єктивна сторона правопорушення та ін.).

Висновки. На підставі проведеного аналізу можемо констатувати, що бюджетне правопорушення та порушення бюджетного законодавства є тотожними категоріями – це порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим нормативно-правовим актом, який є частиною бюджетного законодавства, норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання та звітування про його виконання. Таке правопорушення характеризується загальними (протиправність, караність, винність, суспільна шкідливість (небезпечність), реалізується у формі дії чи бездіяльності) та спеціальними (особлива сфера суспільних відносин та суб'єктний склад) ознаками. Склад бюджетного правопорушення характеризують 4 елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Список використаної літератури:

1. Батыров С.Е. Проблемы применения и перспективы развития ответственности за нарушение бюджетного законодательства / С.Е. Батыров // Финансовое право. – 2003. – № 2. – С. 231–240.
2. Бюджетный кодекс Республики Узбекистан [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://lex.uz/pages/getpage.aspx?lact_id=2304140
3. Бюджетный кодекс Украины від 8 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

4. Бюджетный кодекс України від 21 червня 2001 р. № 2542-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>
5. Бюджетный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-З [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://etalonline.by/?type=text®num=hk0800412#load_text_none_1
6. Бюджетный кодекс Республики Казахстан от 4 декабря 2008 г. № 95-IV [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30364477
7. Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31 июля 1998 г. № 145-ФЗ [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19702/
8. Гейхман О.М. Бюджетно-правовая ответственность: дис ... канд. юрид. наук / О.М. Гейхман. – Москва, 2004. – 211 с.
15. Гетманец О.П. Щодо визначення видів бюджетних правопорушень / О.П. Гетманец // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 189–195.
9. Дегтяр Я.Р. Бюджетні правопорушення як підстави відповідальності за чинним законодавством України / Я.Р. Дегтяр // Економіка та право. – 2016. – № 1 (43). – С. 19–24.
10. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Особлива частина: навч. посіб. / Е.С. Дмитренко. – Київ: Алерта: КНТ, 2007. – 613 с.
11. Древаль Л.Н., Полякова С.А. О дефинициях «бюджетное правонарушение» и «бюджетная ответственность» / Л.Н. Древаль, С.А. Полякова // Вестник Санкт-Петербург. ун-та МВД России. – 2012. – № 4 (56). – С. 36–38.
12. Другова Ю.В. Ответственность за нарушение бюджетного законодательства / Ю.В. Другова // Журнал российского права. – № 3. – 2003.
13. Карасева М.В., Крохина Ю.А. Финансовое право / М.В. Карасева, Ю.А. Крохина. – Москва, 2001. – С. 72
14. Касьяненко А.М. Фінансова відповідальність за порушення бюджетного законодавства: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.М. Касьяненко. – Ірпінь, 2015. – 209 с.
15. Конохова Т.В. Развитие института ответственности за нарушение бюджетного законодательства / Т.В. Конохова // Законодательство и экономика. – 2003. – № 2. – С. 40.
17. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
17. Макарова Н.С. Бюджетная ответственность: понятие, основания и особенности реализации: дис ... канд. юрид. наук / Н.С. Макарова. – Москва, 2004. – 171 с.
18. Міщенко Л.В. Бюджетні правопорушення як об'єкт юридичної відповідальності / Л.В. Міщенко // Науковий вісн. Херсонського держ. ун-ту. – 2014. – Т. 2. – Вип. 5. – С. 194–197.
19. Мудрых В.В. Ответственность за нарушение налогового законодательства / В.В. Мудрых. – Москва, 2001. – С. 106.
20. Н. Якимчук Розпорядники бюджетних коштів: система та правовий статус: монографія / Н. Якимчук. – Чернівці: Вид-во Чернівецького національного ун-ту, 2004. – 647 с.
21. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства : курс лекций / В.С. Нерсесянц. – Москва : НОРМА, 2001. – 552 с.
22. Пономарев С.А. Ответственность за нарушения бюджетного законодательства / С.А. Пономарев // Государство и право. – 1999. – № 2. – С. 73.
23. Про бюджетну систему Республіки Вірменія: Закон Республіки Вірменія від 25 липня 1997 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1503&lang=rus#7>
24. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підруч. / О.Ф. Скакун. – Київ: Правова єдність, 2010. – 525 с.
25. Словник української мови: в 11 томах. – Том 7, 1976. – С. 297.